

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . 4 "
četrt leta . . . 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upraviništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije se proste poštnine.

Berite listnice upravnistva!

Proti reakciji.

Mlavi se o kulturnim boji. My jame bo nevyvolali, ale my jej přijimame v pevnem přesvědčení, že v boji tom konečně pokrok a pravda zvítězí! Masaryk.

△ Niso se še polegali valovi blamaže, ki so jo doživeli avstrijski klerikaleci pri znanem vseučiliškem vprašanju v državnem zboru, že si hočejo nakopati drugo, še večjo blamažo.

Znano je, da sta maloznani klerikalni korefeji, krščansko-socialna poslanca Jelek in Stöckler, stavila dne 21. decembra 1907 — tedaj tik pred zaključkom — v državnem zboru predlog, da naj se na kmetih skrči obvezni šolski pouk na enoletno, v zameno se naj pa osnuje enoletna nadaljevalna gospodarska šola.

Kake posledice bi imela taka skrčitev šolskega pouka ravno na avstrijsko kmetiško ljudstvo, bo menda lahko vsak umel. Znano je, da je Avstrija ravno zaradi svojega manj izobraženega ljudstva zaostala v gospodarskem osiru daleč, daleč za drugimi državami, in da ravno ta gospodarska stagnacija provzroča ono grozovito izseljevanje avstrijskega ljudstva, ki utegne postati prejalislej usode polno za vso Avstrijo.

Toda faktorji, ki hočejo živeti in se rešiti od nevednosti ljudstva, ne izprevidijo in ne morejo izprevideti, da je temelj pravemu gospodarskemu napredku in temelj gospodarski blaginji edino le prava izobrazba; temveč le-ti faktorji stavijo vse mogoče zapreke pravemu napredku in pravi izobrazbi ljudstva, dobro vedoč, da se to ljudstvo postavi takoj na lastne noge, kakor hitro se pospne do one stopnje izobrazbe, ko bo vedelo ceniti svojo moč, ko bo vedelo ločiti prave prijatelje od samopašnežev. In takrat odklenka za vedno „kmetiškim“ prijateljem iz klerikalnega tabora. Živa priča tej naši trditvi je sedanost in preteklost mnogih evropskih kulturno visoko izobraženih narodov.

Da ne more svet očitati avstrijskemu klerikalstvu, da je protiven napredku sploh, je pa obesil svoji zahtevi po skrajšani učni dobi željo, da se osnuje takozvana enoletna nadaljevalna gospodarska šola. Radovedni smo le, kaj naj se uči otrok, ki je izpolnil svoje dvajseto leto, v tej gospodarski, ali kakor jo nekatere nazivajo, kmetijski šoli. Nevemo, kako bi nas ravno ti ljudje gledali, ko bi pričeli takim otrokom razlagati, kako se povzdigne živinorejo, namreč s križanjem dobrih plemenjskih živalij, ko bi pričeli razlagati oplemenitev te ali one rastline itd., itd. — Največje svetopisemske mlinске kamene bi obešali na naše vratove in nas potapljali na dno najglobkejšega kraja Tihega oceana. Zaradi tega prosimo pravega krščanskega predlagalca take resolucije, da nam obenem sporoči vso učno stvarino, ki bi se poučevala na taki šoli. In menda se obračamo na pravo adresu, na adresu štajerske „Kmečke zveze“, oziroma na državnega poslanca Iv. Roškerja, ki je pred-

sedoval političnemu shodu pri sv. Petru niže Ptuj dne 26. januarja t. l., kjer se je sprejela slična resolucija, kakršna je resolucija poslancev Jeleka in Stöcklerja, glaseča se: „Zbrani volilci zahtevajo skrajšanje ljudskega pouka na 7 let, odpravo poletnih počitnic in več gospodarskega pouka v zadnjih razredih ljudske šole.“ Ako nam pa tu ne vedo odgovora, se obračamo vljudo na kranjske zastopnike te najnovejše zahteve po ljudski izobrazbi, na zborovalce shoda v Trbovju.

Prvi odgovor, ki je prišel na predlog krščansko-socialnih poslancev Jeleka in Stöcklerja, so poslali čužeči Čehi, zbrani na dveh velikanskih shodih v Brandysu in v Pragi.

Na prvem shodu v Brandysu ob Labi se je sprejela ostra resolucija, ki pozivlja vse svobodomiselnice poslance, vsa napredna politična društva, sploh češko ljudstvo, da se z vso odločnostjo upre tej nakani. Resolucija končno zahteva, da naj češko ljudstvo voli le take močnike, ki bodo delovali z vsemi močmi za pravi napredek šolstva sploh.

Impozanten je bil shod glavne skupščine „Jednote Komenskega“, kjer je združeno češko, moravsko in šlesko učiteljstvo soglasno protestiralo proti nakanam črnega reakcijonarstva.

Po otvoritvenem nagovoru predsednika „Jednote Komenskega“, državnega poslanca prof. dr. Drtine, je razpravljali znani prvoborilec za svobodo vede, državni poslanec prof. dr. Masaryk, o šoli in vedi. — Prostor nam ne dopušča, da bi se natančneje bavili s sijajnim govorom tega učenjaka. pribiti hočemo le pasus, ki osvetljuje jasno, kako misli veliki mislec o reformi ljudskega šolstva po klerikalnem vzorcu. Glasi se:

„Zahteva, da bi bil šolski obisk znižan na 7 let, je popolnoma neopravičena. Ko vidimo, kako se 7 letni šolski obisk vsiljuje ljudstvu na deželi, si moramo pred vsem postaviti pred oči statistiko našega prebivalstva na deželi: pri nas ni mnogo veleposestnikov, tudi ne srednje velikih posestnikov, imamo temveč kmetiški proletarijat. Ali kako hočete pomoči proletarijatu, če mu zaprete vir izobrazbe? Z otroškim delom hočete pomagati kmetu in delavcu? To bi bil pregrešek, ki so ga očitali že prvi socialistični teoretiki delavcem. Tunkaj je nujno potrebna pomoč, moramo klicati po socialnih reformah, kmetu je treba pomagati politično in gospodarsko, ali ne s tem, da se stori njegove otroke za sužnje. Reforme gospodarske in politične so nujne, ne pa znižanje ljudske izobrazbe.“

Če veljajo te besede za žilave, skor na vrhuncu kulturnega gospodarskega napredka stoječe Čehi, v koliko več meri velja to za nasborni slovenski narod! — K protestu so se še oglasili v imenu društva čeških profesorjev prof. V. Appelt, Jos. Černý za češko učiteljstvo, dr. G. Novak za moravsko učiteljstvo, v imenu navzočih staršev J. Myslik in Pokorný.

Sprejela se je soglasno resolucija, zahtevajoč izpolnitve ljudske izobrazbe, obstoj sedanje šolske dobe, a zahtevajoč obvezno pohajanje meščanske šole, odstranitev vpliva cerkve od šole, zahtevajoč svobodno šolo svobodnemu učiteljstvu.

Slovensko učiteljstvo lahko s ponosom gleda na ta shod in lahko brez strahu zre v bodočnost, a s pomilovalnim nasmehom lahko opazuje prazno besedičenje slovenskih privrženec skrajšanja šolske dobe. Kakor so jim češki politiki, na čelu jim učenjak dr. Masaryk, prekrizali že enkrat račune, tako jim tudi sedaj vzemo veselje do podjarmljenja ljudskega šolstva.

In slovensko učiteljstvo, pridruži se jim!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja: K 24.927.24.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

0 šolski reformi.

V.

Namen srednje šole ne more biti samo splošna izobrazba in s tem obenem usposabljanje za študije na visokih šolah, marveč njena naloga je kakor sploh šole v prvi vrsti vzgoja. Človek ni samo umsko bitje, poleg uma imamo tudi čut in voljo. In ravno čut in volja sta vodilni, gibni sili našega dejanja in nehanja. Z gojenjem uma, čuta in volje šole zadoščamo človeški prirojenosti, ki je družabna ali socialna. Zato mora biti glavni namen vsake šole socialna vzgoja. Harmonija poedince in celote, harmonija uma in vesti — to je prvi in zadnji cilj vse vzgoje.

Ali izpolnjuje šola to svojo nalogo?

Današnja šola ne izvršuje svojega namena, ker je pod vplivom cerkvene in državne vzgoje. Cerkevna vzgoja se je preživela, ker stoji v nasprotju z moderno kulturo, z moderno vedo in z modernim življenjem. Gre za versko strpnost, za spoštovanje osebnosti kot take, gre za svobodo vesti. Cerkevna vzgoja nima potrebne objektivnosti za gnotne in duševne zahteve modernega človeka, zato njena vzgoja ne more biti cilj novodobne šole.

Enako je pa tudi državna vzgoja kvarna razvoju in napredku šolstva. Posebno čutimo mi Slovenci dobrote državne vzgoje. Državni centralizem mori in duši samostojnost in individualnost posameznih narodov. Njegova šablonska, birokratična vzgoja tlači vsak svobodni polet, ker hoče imeti avtomate, a ne svobodnih državljanov. Državna vzgoja degradira šolstvo na politično deklo, dasi bi moralo biti po svojem bistvu kulturna naprava in prav ničesar drugega. Iz teh razlogov se mora državna vzgoja zamenjati z narodno vzgojo, ki naj služi potrebam dotičnega naroda, obenem pa zbuja smisel in porazumevanje za humaniteto in solidarnost pri interesih, ki se tičejo kulturnega napredka vsega človeštva.

Nujna zahteva je, da dosedanje disciplinarne rede zamenjamo z učnimi in hišnimi redi, ki odgovarjajo duhu časa, upoštevajoč, da

imamo opraviti z živimi ljudmi, ki naj jih praviljamo za življenje, pravo, resnično življenje. Ne hinavcev in klečeplazcev, marveč odkritih značajev, ljudi bistrega razuma, globokega čuta, trdne volje nam je treba; ne slabičev in sentimentalnih deklamatorjev, marveč moč produktivnega dela, zavedajočih se, da je delo življenje in življenje da je delo. Dosedanji disciplinarni redi odtegujejo mladino rodovini, narodu in človeštvu, da tava kakor v sanjah okrog po svetu. Dogažajo se celo slučajji, da se ji zabranjuje izkazovanje pietete mrtvim svojim učiteljem! Osvobodimo učenca in učitelja, da se približata drug drugemu, oba pa današnjemu življenju!

Gojitev vseh sil, ki so v človeku, uma, čuta in volje, vzgoja zahteva koncentracije v eni roki. Zato poučuje ljudskošolski učitelj v svojem razredu skoro vse predmete. Na srednjih šolah se je pa namesto prejšnje uredbe razrednikov ali razrednih učiteljev uvedel sistem strokovnih učiteljev. Ta sistem ne vzgaja, marveč dresira. Kar eden zida, to morebiti drugi podira. Značaji poedinih učiteljev so jako različni, njih umske in npravne zmožnosti neenake. Ni mogoča soglasna vzgoja, kjer se učitelji drug za drugim menjavajo, kjer poučuje posameznik v mnogih razredih. Kakšna je to vzgoja, ko učitelj pri številnih razredih in pri malo urah, ki jih ima, niti ne more spoznati po imenu svojih gojencev! Učenec ne pozna učitelja, učitelj ne prodre v duševnost in socialni položaj učenca. Iz tega se ne more razviti vzajemno zaupanje, ki je podlaga vzgoje. Če koga ne poznam, kako mu naj zaupam, in če mu ne zaupam, kako naj ga poslušam in se dam od njega voditi? Ne more biti drugače, da namesto vzgoje nastopa dresura. Ako učenec sluša, stori to zato, ker se boji kazni. Na njegov čut in njegovo voljo deluje le zunanja sila, strah; v svoji notranjosti ostaja, kakršen je bil, dostikrat je celo slabše, ker se v strahu pred kaznijo laže in hlina. Tako se vzgajajo tiste dvoživke v človeškem življenju, o katerih nikdar ne veš, kako mislijo. Ako je pa učenec odkritega značaja, toda nagle in hude jeze, pa naleti pri tem na učitelja, ki se tudi ne zna ali ne more premagovati, potem je konflikt med obema neizogiben in utegne imeti slabe posledice za oba, skoro gotovo pa za učenca. Mnogo nadobudnih eksistenc se na ta način pogublja dan na dan, dočim neodkriti srčneži in lizuni uspevajo.

Sistem strokovnih učiteljev, kakor jih imamo dandanes, ni škodljiv samo vzgoji, marveč tudi splošni izobrazbi, ki naj jo podaja srednja šola. Vsi predpisi o tem, naj posamezni učitelji delajo sporazumno, ostanejo na papirju pred neizprosnimi fakti realnosti. Učitelji so ljudje in kot taki podvrženi človeškim slabostim. Pri najboljši volji ni mogoče, da bi recimo 5—10 učiteljev, ki poučujejo v enem razredu, uspešno izvrševalo svoj poklic, ko si takorekoč kar roke podajajo pri vratih, prihajajoč vsak s svojo metodo, svojimi zahtevami, pa tudi s svojimi slabostmi. Zdi se, kakor bi bil učenec eksperiment, na katerem poizkušajo razni učitelji svoje metode ter dobre in slabe učinke svoje osebnosti. Tako vedno menjavanje učitelja od ure do ure, ti psihološko povsem nepačni prehodi, ko ne ve nastopajoči učitelj, kakšna je dispozicija učenca, koliko duševne